

Oglas, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglašavanje se napunnicom ili položajem pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pull.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravništvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napíše »Reklamacija«.

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a neologu sve pokvari.“ Narodna poslovica.

Izlazi svakog utorka i petka u podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani netiskaju, a nefrankirani neprimaju.

Predplata za pokrštinom stoji: 12 K u obće, 6 K za seljake na godinu ili K 6—, odn. 3— na pol godinje.

Izvan carvine više poštarina.

Pojedini broj stoji 10 h. koli u Pull, toli izvan iste.

Uredništvo se nalazi u ulici Giulia br. 5 te prima stranke osim nedjelje i svetka svaki dan od 11—12 sati prije podne.

Odgovorni urednik i izdavaatelj Stjepo Gjivić. — U nakladi tiskare J. Krmptović i drug. u Pull. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Pozor!
**Tko ne bude primio
 budući broj, tomu je
 list radi nepodmire-
 nja duga ustavljen.**
 Uprava „N. Sloge“.

Sjećajte se
 „Družbe sv. Cirila i Metoda“
 za Istru

Priestolni govor.

Neobičnom napetošću očekivalo se je obćenito priestolni govor, kojim je prošloga ponedjeljka svečano otvorilo Njeg. Veličanstvo carevinsko vijeće. Napetost ta bijaše opravdana tim, što se je glasalo, da će radikalni zastupnici česki i njemački kod samog čitanja priestolnog govora izazvati sablazan. Imenovalo se je dapače čak i osobe, koje su imale tu sablazan izazvati. Do sablazni nije došlo, jer ne bijaše blizu onih, koji su imali sablazan prouzročiti.

U ponedjeljak malo prije podne sakupise se u sjajnoj dvorani obreda u carskom dvoru članovi carevinskoga vijeća i članovi gospodske kuće.

Točno o podne stupili su u dvoranu obreda svi ministri u svečanom službenom odjelu; za njimi unio je Njeg. Veličanstvo u sjajnom ruhu, pak nadvojvode Otto, Karlo Ferdinand

i Leo; old Salvator, te veliki dvorski maršal sa državnim mačem u ruci.

Njeg. Veličanstvo zasjelo je na priestolje, nadvojvode stajaše uz podnožje priestolja, a ministri poredaše se na lijevoj strani. Prisutne su na počastnom mjestu i tri nadvojvodkinje. Svi zastupnici i članovi gospodske kuće jesu u svečanom odjelu; mnogi u narodnih nošnjah.

Njeg. Veličanstvo počeo čitati odkrivene glave priestolni govor, u kojem pozdravlja na početku zastupnike naroda i članove gospodske kuće. Zatim govori o zadaći, koja čeka carevinsko vijeće. Vlada predložila je na razpravu i na ustavno odobrenje one naredbe, koje bijahu izdane tečajem nestalih odnošaja na temelju § 14.

Čim nastupe redoviti odnošaji biti će zadaca zakonodavstva, da se izrazito i točno označe odluke postojećeg ustava, u koliko se iste odnose na vlast svega ministarstva u slučajevih izvanredne prešnosti, da se tim očuva podpuno pravo pučkog zastupstva i da se ujedno točnije omedjasi odgovornost vlade.

Vladar smatra to potrebitim, to izrazuje želju, da se razprave vode neodvisno i slobodno, bez ikakvog političkog upliva, na korist države i pučanstva.

U mirnije doba moći će se provesti promjenu pravilnika carevinskoga vijeća, kako to zahtjeva obćenito pripoznata potreba, a da se uzmogne pospješiti razprave bez ograničenja prava i povlastica državnog zastupstva.

Priestolni govor spominje nadalje vladinu osnovu o državnom provlačenju za tekuću upravnu godinu, koj će biti zastupstvu predložen na razpravu; sa zadovoljstvom spominje

ravnovesje u upravi državnih financija, koje zahtjevaju, da se mudro ulože prebitci blagajna, obzirom na znatne troškove za reforme i investicije.

Osim proračuna predložiti će vlada i posebnih osnova za vjeresiju, za ukinuće ili olakhoćenje pojedinih vrsti poreza; napose providiti će se, da se poboljša poljodjelstvo i financijalno stanje nekotih pokrajina.

Priestolni govor spominje predstojeće uredjenje novčane vrijednosti, obnovu trgovačkih ugovora, te potrebu, da se razpravi zakonsku osnovu, kojom će se pospješiti razvoj domaćeg obrta. Vlada će predložiti zastupstvu osnovu za podignuće trgovačke mornarice i osnovu za gradnju luka i za proširenje luke u Trstu; nadalje osnovu na zaštitu tvorničkih znakova proti nečistoj konkurenciji, na zaštitu radnika i za uredjenje radnih sata; osnovu radi prisilnog osjeganja privatnih činovnika i pomoćnika trgovačkih, osnovu o preustroju znanstljiskih i poljodjelskih društava, nacrt na daljnji razvoj državnih željeznica u obće, napose za gradnju druge željeznice, koja će spajati Trst sa središtem države, u koju svrhu trebati će država povoljnog zajma.

Priestolni govor javlja nadalje gradnju željeznica, koje bijahu jur odobrene, kano i drugih nekotih manje važnosti.

Veće troškove za investiciju u velike privatne željeznice treba osjegurati obzirom na to, što će one postupice pripasti državi i radi uspješnijeg nadzora. Preporuča se osobitu pažnju zakonskoj osnovi, koja bijaše suglasno predložena ugarskom saboru, i koja se tiče gradnje bosansko-hercegovačke željeznice.

Priestolni govor obećaje osnovu, kojom će se urediti izseljivanje pučanstva tim, da se pribavi radnikom posla doma i vani; nadalje osnovu za gradnju zdravih i pristojnih stanova radnikom i osnovu proti neobuzdanom uživanju žestokog pića.

Vlada će pitati od državnog zastupstva sredstva za razvoj akademičkih škola odgovarajućih gospodarskom napredku; ona pripravlja osnovu za preustrojstvo obrtnih i trgovačkih škola. Do mala biti će gotova osnova o promjeni tiskovnog zakona.

U priestolnem govoru spominje se smrt kralja Umberta i kraljice Viktorije, te prijateljske odnošaje sa saveznicima državama i svečan doček carev u Berlinu.

Prieteći događaji u Kini prisilise velevladi, da posreduju tamo na obranu njihovih sugradjana i na zaštitu interesa prosvjete ugroženih od divljačkih čopora.

Austre-Ugarska nije mogla od manje a da nesudjeluje sa ostalimi vlastimi u dalekom iztoku, poslavši tamo neznan broj četa.

Priestolni govor zaključuje pozivom na carevinsko vijeće, da se podade ozbiljnom i korisnom radu.

Čitanju priestolnog govora nisu prisustvovali ni socijalisti ni njemački radikali.

Priestolnomu govoru odobravalo se je na više mjesta; tako primjerice onomu mjestu, gdje se spominje pravilnik carevinskoga vijeća, te zakonsku osnovu o poboljšanju gospodarsko-socijalnih odnošaja i konačno posjet carev u Berlinu.

Ono mjesto priestolnog govora, gdje se spominje uredjenje jezikovnog pituljka i potreba jednog obćenog jezika za državnu upravu, saslušano

PODLISTAK

Pulizanske pacuharije.

Već je toliko vremena, da vam nisam niš povidu, ali znajte, da ja sam čovik, ki više sluša nego govori i da nisam naučan nijnomu razbijati orihe dok oni isti, ki govori ne fini svoj deškoras. Danas pak kad je već svaki reka svoju i kad su se svi dosta nagovorili, čutim se jeno malo od volje, da i ja rečem svoju, da i ja pošinem kakov kum enat.

Da ste vidili Marčanskoga deligata i njegovu kumpanju lipu, kako su opareni došli iz Krnice na dan balotacijoni, nebite bili rekli, da je to oni svoj Martini, ki je par dan prvo na šofalnih vodnjanskoga „kasina“ stresa s bragešanmi pred gospodrom govoreći „che lu galante per cinguantu“; oh, da ste ga vidili, govorim, kako se je zakračuna u kuću, skripa zubi, kumpanja svašto proti popu i učitelju, vi bite se bili grohotom nasmijali. Ali, lipi moj Martine, ma ča ćeš ti nijnoga kriviti, ako ti ni pošlo za rukom. Vitorina ti

je reka još prvo, da te more sram biti, ako postupaš proti svomu narodu i proti svojoj majki, i da za stalno ne budeš niš učinja, jer da kad je Vitorina Marin, tu ni dote Mrački ni Franzin, ni Sotokruna, ni vrag najzad, ne more postupati. Sad si vidija, moj Martine, da je tako i da ono ča on reče, je kako evanjelije. Ča ćeš mi ti, Gundčić oni drugi činkvanti da je Ricci dobar čovik, da je Slovina; da Bennati ima četiri stancije i da stoji dobro polt kuće i ča ja znam još ča, — a čidelti? Ja ču ti reći, dragi moj ovu, da mora biti nekakov razlog u toj stvari, kad vas gospoda tako mamie na vlatov, kad vas onako vode „a bractei“ i kad vam ga onako sole u glavu. Bennati (koga niste nikad ni vidili) i Ricci reći će vam u vrime izbora, da su Slovinci, ali provajte njim, sada reći „vi ste Slovinci“, čete viditi kako čete teći. Ako imate malo soli u glavi i malo kumprehondonija, morete razumiti ako vas je volja, da gospoda sude samo za se, da njima reći i da oni budu vajt šjori, a mi da pasemo pure, kako je bija reka Bennati

u junti. Samo na to pomislite, da li je sin jenoga gospodina ratar, postolar ali ti bude picaferati? Ne, ne; njihova su dica niki suci, drugi a bukati, treći dohturi, četiri šporkakarta i tako naprid. Oni svi živu na laku ruku a nasi svi na tesku. Ča nebi bilo lipo, da i naš kniet ima kakovoga sina im pjegatiča, da žitari po sirovašku i da poduču svoga oca i svoju braću, kako će im bolje ishajati. Eko, vidiš, i ti moj deligato, imaš doma toliku dieu! Ča nebi bilo lipo, da ti jedan bude na primer pop, sestra Mara bi bila valje popu dekla, to bi bili dva regulani; ali stavimo, da imaš samo jenoga, ki se malo bolje intendi u pismo nego ti, koliko bi ti bilo korisno? Ti znaš i sam, da tebi je laglje držalo od molitke, nego držalo od pera; nu tomu nisi ni ti siromah kriv, ako te je otac sia za ovcami, nisi moga libretenditi, pacijenca! Ali hodi ti reć gospodi, da bi da jenoga sina u studije i da bi te jeno malo pomogli, oni će ti valje reć „ke ge vol naš bori“. A znaš zašto? Jer ih je strah, da bi i tvoj sin posta gospodin i forsi anka deputat, a oni da

bi morali pute mesti, jer bi se tako obrnula braziola. Ča tebi nebi bilo drago, da tvoj sin nosi gvanle? Vero bi! Benj, vidiš jušto to je gena od onih pravie, ke mi pitamo i radi kih mi zabiremo nasega čovika za deputata u Beč. Jedan Bennati ili jedan Ricci neće nikad govoreti prid kraljem, ako ne za svoju narodnost talijansku gospodsku, a mi ako čemo i krepati, briga njih! A ti, šjor deligato i kumpanja, bite imali kurač takove ljude pošljati u Beč? Ma stavite, jeno malo ruku na prsa! Da je vam čuti samo jenoga Spinčića, kad progovori u Beču za pravicu našega tuznoga naroda, vi bite rekli, da je to čovik, ki zna s kakovim zubi se črna korica grize i da takove moramo od sad naprid u Beč pošljati. Ljudi moji otvorite jedanput oči i progledajte; pitajmo svi složno naše pravice i šaljimo naše ljude u Beč. Bennati i Ricci su pošli u Beč, ali ufano se da će se vratiti s dugim nosom i onda pak udrimo složno. Ki je falija Jo sada, neka ne fali već u buduće i viditi čete, da će biti bolje za nas i za našu dieu. Dragi moji delucijari iz Pomeru, Pre-

bijaše tiho i mirno. Taj obćevni jezik imao bi biti njemački, nu vladu, koja je sastavila priestolni govor, nije se usudila imenovati ga pravim imenom. Nu o tom drugi put.

Dvadesetpetgodišnjica „Edinosti“

Dne 8. jenara 1876 izašao je prvi broj naše dnevne tršćanske drugarice „Edinosti“ pod uredništvom zaslužnoga slovenskoga rodoljuba pok. Ivana Dolinara. Dne 8. jenara 1901. prošlo je dakle punih 25 godina što izlazi „Edinosti“ i što blagotvorno djeluje za naš narod u Primorju. Onoga dne nije mogla „Edinost“ proslaviti svoju 25-godišnjicu jer bijahu upravo tada tršćanski rodoljubi u najžešćoj izbornoj borbi.

Radi toga je uredništvo „Edinosti“ odročilo proslavu do dne 1. t. mj. kojega dana izašla je u svečanom ruhu prilivonomu broju prvi broj „Edinosti“ od god. 1876 u istom obliku i istim slovima tiskan.

Na uvodnom mjestu svečanog broja nalazimo članak pod naslovom „1876-1901“, u kojem se uredništvo osvrće na 25-godišnje djelovanje svoga lista iztaknuv napose, da je list „Edinost“ ostao za sav taj dugi niz godina vjeran svomu prvobitnomu programu.

Zatim dolazi članak pod naslovom „Napredak „Edinosti“ v zadnjih letih“, u kojem crta dr. R. zasluge lista, bivših i sadašnjeg urednika G. Colića, napose pako zasluge g. dr. Gregorina, koji je žrtvovao i novca i dragocijena vremena, da podigne list i da mu osigura obstanak tim, što je njegovim nastojanjem ustanovljena nova slovenska tiskarna konsorcija lista „Edinost“.

U trećem članku čitamo kratku povijest političkoga društva „Edinost“ koje bijaše ustanovljeno 2. februara 1876. i koje bijaše glavni pokretač lista „Edinost“.

U četvrtom članku nalazimo pod naslovom „List „Edinost“ opisan postanak lista, te sve njegove osnivačelje, urednike i glavne suradnike.

Svečani broj je i inače zanimiv, jer imade obilno svakojakih vesti.

Tim je za sada uredništvo i uprava lista skromno ali dostojno proslavila 25-godišnjicu obstanaka „Edinosti“, a tršćanski rodoljubi će se bez dvojbe sjetiti na drugi način onih muževa, koji danas vode glavnu riječ i koji imaju najviše zasluge, da si je „Edinost“ stekla ljubav i pouzdanje doma a priznanje i poštovanje među slovenskom i hrvatskom braćom izvan Trsta.

Ako itko, to imademo mi i pravo i dužnost, da se veselimo 25-godišnjici naše velezaslužne drugarice i pomoćnice u našoj teškoj narodnoj borbi. Nije ho samo naš zajednički program i naša skupna svrha, što nas veže sa tršćanskom „Edinosti“, već i davno prijateljstvo i pobratimanture i Kanfanarštine, kako vas je bilo grdo viditi kad ste otivali u Puli i Vodnjanu za gospodu, da znate kako su vam se pokle rugali, govorili su vam: „Karne venduda“. Znae kako ste obišali doli glavu pred kum i šijonima, a niste ni pogledali na naše poštene muže, ki s čistim čelom su glasovali za svoj rod, za svoje pravo, za svoga čovika.

Pokle Vazna biti će mislim balotacijoni za dietu i onde valja, da im stru-nimo još tri četiri muža, da budemo imali jenu treštinu tako, da ne bude mogli u svemu postupati proti nami. Mi ćemo onda poznati naše pravice, gospoda će se gristi od jada a mi ćemo moći reći: sala Boga, već jedanput, da smo i do toga došli, pak bruža Matel!

Balota iz Raše.

timstvo sa odlučujućimi krugovi okolo „Edinosti“, te poznata činjenica, da je jedan član našega uredništva, naš glavni suradnik opetovno uljacao u sudbinu tršćanske drugarice. U dvih najkritičnijih dobah u životu „Edinosti“, t. j. nakon smrti urednika, nezaboravnog Viktora Dolenca prvi put, a nakon smrti neprežaljenog urednika Lovre Zvaba drugi put, morao je on preuzeti nadzor nad listom. Ni jedan ni drugi put nije imao list ni stalnih suradnika, ni novca, ni valjane uprave, te je valjalo moljakati ličvò i desno prijatelje i znance, da što-god napišu za list i da prepriče preteću mu propast. Radilo se većinom badava, iz požrtvornosti i rodoljublja i tako spasi- stio obstanak listu.

Ono tužno doba za „Edinost“ i za tršćanske Slavene kadno nebijase još ni-jednoga od današnjih slovenskih prvaka u Trstu minulo je sretno te se čvrsto na-damo, da se neće nikad više vratiti.

Danas stoji „Edinost“ kao dnevnik na čvrtilih noguh, ugledna je i uplivna doma i vani kao malo koji slovenski list.

Mi se njezinomu napredku od srea veselimo, jer nam je i ona poruk našoj boljoj budućnosti.

Tršćanskoj drugarici šaljemo i mi ovim putem najsrdačnije čestitke k njezi-noj 25-godišnjici uz živu želju, da bi, sla-veći danas 25 godina svoju 50-godišnjicu, slavila ujedno i slobodu i jedinstvo naše skupne domovine.

DOPISI.

Unije, dne 30. siečnja 1901. Jučer se je kod nas završio popis pučanstva, koji je bio započeo dne 22. t. mj. Što se je kod nas događalo, i to u prisutnosti tajnika e. kr. kotarskoga poglavarstva, to je izpod svake kritike. Čovjeku je upravo odvratno bio postupak dotične komisije, te se mora zahvaliti jedino našem dušo-brizniku, koji je puk mirio i tješio, da nije došlo do kakvih žalostnih prizora. Naš dušobrižnik je bio poslao već 24. t. mj. kotarskomu poglavarstvu sledeći broj-zovaj: „Prosvjedujem proti zastrašivanju i nezakonitomu postupku komisije kod po-pisa naroda Unijskoga“, ali bez koristi. Komisija je u mnogih kućah ljude zastrašivala, a na posljedku bi njim se naru-gala: „moći ćete rekurit“. Najprije bi pi-tala, kojim se pravopisom dotična osoba piše, što nije pravo imala pitati, te ako bi dotični rekao (n. pr. Kurčić) na po-četku sa kapa, a na svršetku sa č, tada bi počeli vikati: to nije istina, dajte van matriculu (mornarsku knjižicu). To vas je vaš pop naučio, on vas je u vreću obukao, nu ovaj put ćemo ga činiti paknut, te mu ne će ništa pomoći, morati će poći ovaj put nutar (u zatvor), jer je državno odjelništvo podignulo već tri tužbe proti njemu zbog njegovih propovjedi, presjest će mu prodiakat o framazunili.

Kad bi dotičnik odgovorio, da mu je obćevni jezik hrvatski, tad bi mu počeli govoriti, da on ne zna hrvatski govoriti, jer hrvatski se govori u Kroatiji, a ne ovdje. Našav u kući ženu, kojoj je muž u Americi, tad bi ju počeli pitati, da pokaže listove, koje njoj muž iz svijeta piše, te su jednu ženu tako zastrašili, da njim je jadnica pokazala posleduje pismo. Kući njoj je muž iz Newyorka pisao. U kući jedne starice nalazio se naš dušobrižnik sa Antonom Radoslovićem Matešinićem, kad je došla komisija, koja njim je rekla, da se odalče, dok bude trajao popis, da ne bi uplivali svojom prisutnošću na do-tičnu stariću. Oni su poslušali komisiju, ali tu ju iza toga cijelo posle podne uza-stopece pratili za vidjeti, kako će drugdje postupati. Kad je došla komisija u kuću Filomene žene Matija Radoslovića, kojeg se muž nalazi u Americi, tu nije komisiji odgovarala sama kuće-domaćica, akopram je bila prisutna, već je za nju odgovarao njezin brat. Ovdje se nije komisija bojala

upliva zbog njegove prisutnosti, nego ga je dupače pustila, da on za kuće-domaćicu odgovara, te akoprem je komisija vidjela, da se ona sa svoje troje djece u njihovoj prisutnosti razgovara hrvatski, dok je nje-zin brat u njezino ime odgovarao komi-siji, da je u toj kući obćevni jezik tali-janski, to ipak nije htjela kuće-domaćicu upitati, koji njoj je obćevni jezik, već je zapisala, kako njoj je rekao njezin brat, a mi svi dobro znamo, da je u toj kući, kao što i u svih unijskih kućah jedino obćevni jezik hrvatski. Mi ne ćemo na-vadajati druge pojedine slučajeve, jer nam se upravo gadi ponavljati u pameti sve nezakonitosti, nego još ćemo jedino upi-tati nepristranoga voditelja e. kr. kotar-skoga poglavarstva u Lošnju plemenitoga Mannussa, da li će pustiti nekaž-njivo ove nezakonitosti, ili će još jednom doći provesti popis, ali ne samo za zasle-piti prostotu, već sasvim zakonito, jer on dobro zna, da u našem je selu obćevni jezik jedino hrvatski, koji se tako čisto i pravilno govori, kao u nijednom mjestu njegova kotara. Prosvjed proti zastrašivanju i nezakonitostima kod popisa pučanstva smo već poslali e. kr. kotarskomu poglavarstvu u Lošnju. Ako ne bi bio tamo naš prosvjed uzet u obzir, javite nam, kamo nam se je uteći. (U svih slu-čajevih obručuje se brzojavno na ministra unutarnjih poslova sve dotle, dokle njemu nezalogrdi i nepozove na red podčinjene oblasti. Ur.)

Franina i Jurina.

Fr. Poznaš i ti Jurino one dve talijanski koloni va Lovrane?
Jur. Ča onu z Sežani i onu z Postojni?
Fr. Ča to Jurino deš, ja sam mislel, da su z Rima ale baren z Firenci.
Jur. Bora su vero, ter su njim nonoti po Opatije lumber i ružmarin pobirali.
Fr. Viš vraga no, ki bi bil to rekal!
* * *
Fr. Koliko već onih maćjih školi si ti konšumali?
Jur. Eh, brate moj, koliko mi ih je posla.
Fr. A kako ih ti rabiš?
Jur. Moja deža je vavik jednaka, pol šfoja svaki put.
Fr. Eh, to je malo; ja uzmem pak ci-loga na jedanput.
Jur. Korpo de tako, ti deš Kralića rovinati.
Fr. Mala škoda!

P. n. gg. predplatnicima!

Prosljedujemo i danas prilagati p. n. gg. predplatnicima posebne li-stiće sa oznakom zaostale predplate, koju neka izvole u roku od petnaest dana uplatiti. Tko po izmaku tog roka ne namiri duga, obustavljamo mu list, a predplatu utjerati ćemo drugim putem, koji neće biti svakomu mia.

Razne viesti.

Političke:

Austro-Ugarska. Priestolni govor, kojim bijaše dne 4. t. mj. svečano otvoreno carevinsko vieće, nije zadovoljio posve ni-jedne stranke a nekoje dupače čak razo-čarao. Priestolni govor jest neobično ob-

širan i sadržaje množivo zakonskih osnova, koje će doći u carevinskom vieću na raz-pravu, bude li ono sposobno za rad. U tom govoru nalazimo sav program budućeg djelovanja carevinskoga vieća prora-čunam za svih šest godina.

Prvi dio priestolnoga govora bavi se skoro isključivo s gospodarskimi pitanji, koje će vlada na razpravu podnesti, dočim je drugi kraći dio političke naravi. Vlada, sastavljajući prvi dio priestolnoga govora imala je bez dvojbe na umu, da pridobije za svoj program nesamo većinu državnog zastupstva, nego također većinu austrijskih naroda. I doista, kad bi vlada izvela sve one gospodarske osnove, koje izliče u priestolnom govoru, mogla bi si čestitati, jer bi narodi bar materijalno obzbedjeni bili.

Na početku priestolnoga govora na-lazimo obećanje vlade, da će predložiti državnomu zastupstvu na pretres i na ustavno odobrenje svih onih naredba, koje bijahu izdane na temelju §. 14. i u doba, kad nebijase parlamenta na okupu.

Vlada ide također za promjenom poslovnika carevinskoga vieća. Ta promjena imala bi nastati čim se, umire du-hovi i čim zavladaju u carevinskom vieću redoviti odnošaji. Promjena poslovnika imala bi se provesti u tom smislu, da se za buduće zaprieči obstrukciju, t. j. da se državnomu zastupstvu skrali pravo obstruiranja proti vladi ili njezinim osno-vam. Nepojmimo pako kako kani vlada iznesti tu promjenu, pošto kaže u prie-stolnom govoru, da se nesmije državno zastupstvo prikriti u nijednom od nje-govih prava i povlastica.

Manje srećan bijaše ministar-pred-sjednik sastavom drugog dijela priestolnoga govora kojim se priznaje povlasticu nje-maćkomu jeziku i u obće prevlast Niemaca u ovoj poli monarhije. Priestolni govor spominje naime jedinstvo jezika u nekih granah državne uprave. Nije do-đuše rečeno, koji je taj jezik, ali se zna, da se pod njim razumjeva njemački jezik. To mjesto priestolnoga govora popratili su njemački zastupnici živahnim odobra-vanjem, dočim su ga slavenski zastupnici mučke zaslušali.

U sjednici od dne 9. t. mj. obavili će se izbor predsjedništva carevinskoga vieća. Poljski listovi pišu, da će poljski klub biti za to, da se obnovi bivše pred-sjedništvo t. j. dr. Fuels predsjednikom, dr. Prade i dr. Začek podpredsjednici. Obistinili li se to nagovještjanje, tada će opet slavenski zastupnici biti podređeno zastupani u predsjedniću, jer bi dr. Začek bio tekar II. podpredsjednik dočim bi Niemci imali predsjednika i I. pod-predsjednika.

Nesretni razdor slovenske braće u Kranjskoj urodio je gorkim plodom i u Beču među zastupnici slovenskoga naroda. Oni se naime razdvojše na dve stranke. Slovensko katolički zastupnici stvorše naime poseban klub, komu je načela za-stupnik dr. Šusteršič i koji imade točku u svojih pravilih, da u taj klub nemogu slovenski zastupnici napredne stranke. Mi žalimo duboko taj razdor, jer će imati bez dvojbe žalostnih posledica za naš narod. Obćenite želje, da se stvori jugoslavenski klub, u kojem bi imali mjesta svi hrvatski i slovenski zastupnici bez rozlike stranaka, ostati će na vrbi-svirala. Slovenski za-stupnici narodno katoličke stranke uzimlju na sebe veliku odgovornost za sve nepo-voljne posledice, koje moraju nastati usljed nesretnog razdora, što ga i u Beču pro-vadaju.

U tih okolnostih neprestaje hrvatskim zastupnikom iz Dalmacije i Istrè nego da stvora poseban klub, jer oni nemogu ni uz jednu ni uz drugu slovensku stranku neće li, da im se preibaci, da još većina razpiruju razdor slovenskih zastupnika iz Kranjske.

Riečko obćinsko zastupstvo konstitui-ralo se napokon prošloga čedna izabrav načelnikom bivšeg načelnika odvjetnika

Mallendera, koji će u buduću plesati, kako mu budu u Budimpešti svirati.

Srbija. Njemačko-madžarske novine stale su opet nepovoljno pisati o Srbiji. One to čine uvijek kad se u mladoj kraljevini vodi slavenska politika. Dok je u Srbiji pošao nesretni razkralj Milan, bile su Srbija tim liberalnim novinama prava uzor-država, dočim znade sav svijet, da je bila Milanova vlada dovela Srbiju do ruha propasti. Takovo pisanje njemačko-madžarskih novina podaje sadašnjoj srbskoj vladi najbolje svjedočanstvo o tomu, da je na pravom putu i da se je oslobodila od upliva njemačkog i mađarskog. Mi želimo iskreno Srbiji, da bi rečene novine još češće proli njezinu vladu pisale, jer to bi nam bio dokaz, da se je konačno postavila na jedino pravo stanovite slavenske politike.

Srbskim generalnim konzulom u Prizrenu imenovan je Ivan Kristić, sin poznatog političara Filipa Kristića.

Pukovnik Cincar Marković, koji je pisao proti kralju pogrđna pisma, odsuđen je na 10 godina tamnice.

U Vršku preminuo je dne 5. t. m. poznati srbski rodoljub i vođa ugarskih Srba dr. Svetozar Miletić.

Engleza. Kralj Eduard VII. izdao je tri proglašenja na svoj narod i to na pučanstvo englezkih kolonija, na englezki narod i na englezke čete u južnoj Africi. U tim proglašenjima izlaze novi kralj, da će slijediti u politici stope svoje majke kraljice Viktorije. Svojim četam u južnoj Africi zahvaljuje se kralj na njihovoj poštivosti te izražuje nadu, da će svaki vojnik učiniti svoju domoljubnu dužnost. Novine pišu, da bijaše posljednja želja pokojne kraljice, da se sklopi mir u južnoj Africi.

Mjestne:

Gosp. A. Schaffenhauser, nadkomisar kod poreznoga ureda u Puli, bio je promaknut na čast financijalnoga savjetnika.

Damski ili gospođinski ples Čitanice jest, kao jur oglaseno, sutra u večer. Uzurbale se gospođe i gospođice koja će koju da prekosi u pažnji i nastojanju oko priprava plesa, da po svojem finom ukusu okite ono sokolske dvorane, no u obće, da pripreme i uredbe sve, hoćeš, kano da bi muškicima htjele reći: — eto ozdužimo se; nek bude i vama za volju. Dakle, koga junačke noge nose, te isamo komadićak srca imade za krasni spol, taj nek se sudađe sutra u Sokolskoj dvorani, pa da staneš i da se diviš. Razumjesmo li se? Dobro i do vidova!

Vjenčanje. Prošle nedjelje a u hieioj Ljubljani vjenčao se je slugar naše tiskarne g. Fran Lukić sa cijenjenom gospođicom Ankicom Feješ. Sretnim mladencima naše lijepe čestitke!

Pokrajinske:

Dalnja ostavka koparskih občinskih zastupnika. Javili su onomadne, da je usljed zadnjih izgreda u Koprnu dalo ostavku 19 građkih vijećnika, zastupnika i njihovih zamjenika. Naknadno doznajemo, da je opet dao ostavku jedan zastupnik a njegda sa slijedi nadalje dva zamjenika. I tako se malo po malo razpada občinsko zastupstvo slavnoga grada Koprna radi osobnih hira i crnih spleta koparske „sinjorije“.

Iz porečko-puljske biskupije pišu nam 1. t. m. Najveća nesreća za naš narod porečko-puljske biskupije jest konvikt u Koprnu. Tamo se odgađaju mladici za svećenički stališ ove nesretne biskupije i to posve u talijanskom jeziku i dila.

U tom konviktu je 6 Porečana, 10 Rovinježa (svi ovi malo-plato ili ništa) i iz Pule, 2 Bumbara, 3 Labinjca, 2 Raljana, 1 iz sv. Vincenta, 1 Fazanac, i Vrsarac, 1 iz Plomina, dakle 29 Talijana (nijednoga Hrvata). Buduć inaču talijanski gradovi dosta svojih svećenika, će ovi mladi, kad budu zato, služiti našem hrvatskomu puku, premda nepoznaju ili vrlo loše je-

zik hrvatski. Ni u konviktu nije sve, kako bi moralo biti, nu za to neholi nas glavna.

Bog oprosti onomu, koji je ustanovio na zator našega naroda konvikt u Koprnu. Podupire ga i znađe zašto i porečka k'o za sa 1600 godišnjih kruna, a 500 kruna daje — nesmišle se — za učenje slavskoga jezika? Kakva rugoba! I talijanske občine i municipiji daju po veće svote, premda su im keše često suhe kao ogledana kost. Ali sve to im nije dosta.

Pokojni biskup Glavina je za konvikt stavio namet svim crkvam biskupije, tako, da moraju mnoge siromašne hrvatske crkve platiti godišnji prinos od 8 do 16 for. za uzgoj svojih budućih neprijatelja. I po 4 puta u godini pobira se u crkvah milodare za onaj zavod. A pogledajmo sada po biskupiji, da vidimo, koliko su dali oni talijanski popi, koji su se odgojili u Koprnu na trošak i hrvatskih crkva. Možda dade koji kakovu krunu radi ljepšega, nu većina ne daje ništa premda bijahu tamo odgojeni i odhranjeni i hrvatskih crkva novcem i milodari.

Konvikt koparski je zator hrvatskim župam porečko-puljske biskupije. Mladici, koji se tamo odgoje, nepoznaju naroda ni njegov jezik, te ga preziru kao štava, pak da neće čovjeku krv u glavu zbog tolike krivice?

Iz Marčano pišu nam 1. t. m. U nedjelju dne 27. jenara počinio je neki Mate Radolović (Rebac) strašan zločin. Taj nitkov usuljao se večer oko 10 sati u kremen Komarićevu, te počeo tamo psovati pošlene mladiće, koji su se mirno pogovarali uz čašu vina i razbijati im staklenice. Mladiciem je ta neugodna sala dosadila, digli se na noge i bacili dočleno na vrata van. Kad su se poslie četvrt sata mirno vraćali kući, Rebac je ispalio iz jednog zida pušku, te pogodio trojicu njih. Jedan je smrtno ranjen u glavu, drugi malo manje isto u glavu, a treći malo ozledjen na životu. Dva teže ranjena nalaze se u bolnici u Puli, a prvi je možda i umro, kako neki vele.

Zločinac obušao je već sve tamnice, što ih ima u Primorju. Pred dva mjeseca zadao je bio tri rane bodežom drugom jednom čovjeku, za kojega se mislilo, da mu neima spasa, nu ovaj je rane prebolio. Netom je bio ovaj prvi zločin počinio, predstavio se sudu i ispovjedio sam sve. Vodnjanski e. kr. sud pustio ga na slobodu do razprave.

Valjda će i sada biti pušten na slobodu kad izpriповiedi sve!!

Iz Sv. Lovreča na Labinštini nam pišu: Vrlo je bio znamenit dan na 20. decembra 1900. za čitavu našu plovaniju, naime što se je na taj dan postavio i blagoslovio Sv. Križ (od kamena lepo udjelan) na naše groblju na čast „Našega Spasitelja“ na svršetu 19. i početku 20. vjeka. K tomu toli važnomu danu pripravljali smo se dulje vrimena. Ova naša vječna uspomena jest začetnik velečastni naš gospodin župe-upravitelj. Vječna tu im hvata svih župljana. Križ jest visok 2 m. i 60 cm. sa napisom odzgora: „Župnija Sv. Lovrečka poklanja Bogu i čovjeku“; pod tim slijedi opet: „Isus Kriš Bog i čovjek žive, kraljuje i zapovieda“; izpod ovoga slijedi godina 1900-1901. U devet sata u jutro bio je dan prvi znak, koji se je dao sa zvonom, koji nas je zvao na dugo očekivanu slavnost, za sve naše župljane. Premda je bilo loše vrijeme ipak se je sakupilo mnogo ljudi. U 11 sati započela je pjevina sveta Misa, kod koje je mnogo naroda prisustvovalo. Iza svete mise uputili smo se svi pobožno i u redu postavljeni na groblje sa barjacima naše župne crkve. Velečastni naš gospodin župe-upravitelj je blagoslovio križ sam, za tim nam je pripoviedao o sv. Križu, njegovim pobjedama i zaslugama za rod čovječanski. Sva zasluga za liepi taj spomenik ide gospodina župe-upravitelja, jer je on pružio misao a narod je odmah pristao s ve-

lješjem i podupirao ga svak po svojoj sili. Ona je pak sveobće veselje, ter ljudi vide da se složnim silami dospjelo do te znamenite i vječne uspomena za nas do spomenika na groblju naših pokojnih.

Svojim primjerom i djelom doprinjeo je naš župe-upravitelj i k poljepšanju naše župne crkve, te je kupio nekoliko crkvenih odjeća, sve to sa milodari svojih župljana i svojih troškom, u tako kraško vrijeme, što je kod nas, toliko se je potrudio, da vam niti nemožemo svega opisati.

Srdačna mu hvala zato, i harnost u narodu!

„Narodni Dom“ u Voloskom. Javili smo onomadne, da su hrvatski rodoljubi odlučili graditi „Narodni Dom“ te smo onom prigodom izrazili želju, da bi se to čim prije dogodilo. Sada možemo javiti — kako čitamo u dišnom „N. Listu“ — da su prošlog čedna počeli kopati temelje za „Narodni Dom“ u Voloskom, čemu će se svako rodoljubno srce iskreno naradovati.

Tako valja veverivditi naši Volešćanci: malo čekaj, i ono će slijedi!

Piša nam iz Baderne. Ovih dana je bio kod nas za popisavanje pučanstva neki Perosin (kućar), po običaju kod nekoga pa ni kod mene nije pitao s kojim se jezikom služimo u obitelji. Znatiljelni smo kako je nas Badernerce njegova glavica zapisala da govorimo. Za u kraće svršiti, u našoj plovaniji so služje cigle tri obitelji talijanskim jezikom, i to jedan hieinac, i dva krmjeli (po krmjeljski) a ostali služje se svi s hrvatskim jezikom.

Savjet „mačjoj“. Čitamo u raznih novinah, da se je dao plaćenik istarskih Talijana, zloglasni Kistić na pisanje i priobčavanje „otvorenih pisama“ na razne oblasti i osobe. Ako bi možda uzmanj-kalo gradiva za takova pisma, savjetujemo mu, da nepropusti upravitli na kriminalnog sudeca u Voloskom, ili na državnoga odvjetnika u Trstu slijedeće po prilici otvorenog pismo:

Velemožni g. sudče! ili Poglavitni g. državni odvjetniče!

U jednom hrvatskom listu, koji izlazi u Voloskom-Opatiji, čije se ime moja talijanska usta nedostaje imenovali, čitam pod naslovom „Lepi ljudi“, ove rieči: „Jedan čovek nam je neki dan povedel, da mu je pred nekoliko let jedan od večeh imatak daval slo šforini, da mu vlastiloga oca ubije! Prava istina“.

To je eg. čuvari zakona grozna storija, i radi toga pitom Vas — ako Vas pijaža?

Sad onde — sad tamo, dneva 32 jenara 1901.

Ober-maćak.

Hrvatsko-povratko drnztvo „Lovor“ u Opatiji priredjuje u subotu dne 3. veljače 1901. u prostorijama „Zore“ koncert, predstavu i ples.

Izpravak. U br. 11. od 5./2. u izkaza prinosa iz Sv. Mateju za družbu pogrješno je javljeno da se sakupilo K 17-86 na predlog g. V. Klofande, dočim ima stojati na predlog za Fr. Rutese, učitelja u Zameću.

Iz drugih krajeva.

Zemlja bez škola. U maloj piro-nejskoj državi republika Andori, nad kojom francéska republika, zajedno sa biskupom Urgelskim, vrši neku vrst zaštitnoga gospodstva, tek sad si otvorene prve djevojačke škole. Ministar nastave Leygues dozvolio je za te škole, od kojih se jednu nalazi u Andora la Vieille, a druga u San Julia de Lorie, podporu od 500 franaka. Razumije se, da su ove škole sasvim priproste, te su im upraviteljicami dvije nekadašnje učenice franceskikh ženskih semijnara. Do sada u toj republici ne bijaše nikakve poduke, te su jedino župnici onih 6 župa, što ih ima u svemu ta zemljica, kroz nekoliko sati nedjelno poučavali dječju bogatijih obitelji na katalonskom i španjolskom jeziku.

Napučenost pojedinih država. Teško je pravo reći, koja je zemlja najnapučenija. Jedan njemački list računa, da na prvom mjestu Egipat, u kojemu dolazi za jedan četvorni kilometar 290 duša; za njim dolazi Belgija, u kojoj živi na jednom četvornom kilometru 226 duša. Zatim idu prema broju pučanstva na četv. kilometru po redu države ovako: Nizozemska sa 154, Velika Britanija i Irsko sa 128, Japan sa 114 i Italija sa 110 stanovnika na četvornom kilometru. Prema popisu od g. 1895. stoji Njemačka na sedmom mjestu sa 97 duša na četvornom kilometru, a onda slijedi Austrija sa 84, Švicarska sa 78, Francéska sa 73, Danska sa 60, Ugarska sa 58, Rumunjska sa 41, Grčka sa 38, Španjolska sa 36, i Bugarska sa 35 stanovnika na četvornom kilometru. Onda iza povećeg razmaka dolaze: Švedska sa 11, Sjedinjene američke države sa 10, Norveška sa 7, Rumunjska sa 6, Mexico sa 6, Čile sa 4, Argentina i Brazilija sa 2 stanovnika po četvornom kilometru. Kina se obično prikazuje kao vrlo gusto naseljena, nego to vriedi samo sa pojedine pokrajine: Santung sa 172 i Kiangsu sa 210 stanovnika na četvornom kilometru. Poprečni broj duša u Kini na četvornom kilometru računa se na 32 stanovnika.

Razni prinosi:

Za nastradaloga Ivana Tončića u Zdrnju: g. dr. I. Smolaka K 2, rodoljubi u Opatiji K 3, g. Nikola Mardešić, Pula K 1, g. Ivan Poropat, Pula K 1.

Za Grgu Vilenka iz Vileniki: g. Nikola Mardešić, Pula K 1.

Djačkom pripomoćom društvu u Pazina pripolaše tekom siječnja mjeseca t. g. kao prinos ulemeljiteljnoj svoti u krunskoj vriednosli slijedeće gg.: Hradek Vaclav, župnik, Novaki 25, Koruza Ivan, župnik, Klana 20, Jenko Lina, Podgrad 50, Dukić Fran, trgovac Kastav 40, Posilović dr. Juraj, nadbiskup, Zagreb 100, Zamlčić Vinko, nadžupnik, Volosko 50, Laginja Mijo, nadžupnik Kastav 50, društvo buzetško za štednju i zajmove 100, Jelusić Rajmund, župnik Brseč 50, Srića Nikola, veletržac u Vinodolu 100:

redoviti članovi gg.: Rogać Ante, dekan, Hrušica za g. 1900. K 10, Markić Matej, župnik, Gotac 10, Logar Rajko, duhovnik, Pergarje za g. 1900. 10, Jedrejčić Fran, upravitelj župe, Draguč za g. 1900. 10, Pikačić Petar, župnik, Dolnja Vas 10, Nežić Ante, naduč, Pičan 10, Budički Fran, kanonik, Zagreb 10, Hribar Ivan, gradski načelnik, Ljubljana 20, Maudić dr. Fran, liečnik, Trst 20, Priškić G., Opatija 10, Lašić Henrik e. kr. sudbeni pristav, Ajdovščina 10, Notar Ante, ekspozit, Pharje 10, zbor hrv. duhovne mladeži, Gerice 10, Tomičić Ljudevit, e. kr. sudb. nadsavjetnik, Trst 10, Jurković Ante, pom. kapetan, Opatija 10, Fiamin Benedikt, Sušak 10, Arnold F. bilježnik, Zagreb 10, Pavčić Braća, Rieka 10, Spiničić Vjekoslav, Opatija 10, Stavlek Fran, upravitelj župe, Kaštelir 10:

podupirajućii članovi gg.: Stenad Josip, duhovnik, Podgrad 2, Hrvatin Mlako, e. kr. sudb. pristav, Podgrad za g. 1900. 2, Cepulčić Kosta, kot. smlac, Bakar 2, Gjelatović Pavao, župe-upravitelj Bošnjaci 2, Svarenmaier dr. A., odvjetnik, Djakovo 2, Bolf Ivan, Delmeze 2, Poljak Emilijan, učitelj, Gjurjevac 2, Bahuč Janko, bilježnik, Brdo 2:

darovi, zapisi i ino: gg. Rožar Josip, e. kr. prof. sabranih K 25-62, N. N. Pazin, sabranih 504, prigodom izbora za 5. kuriju u Pazinu sabrano medju fiducijari dr. M. Laginje 50-60, Podkuznik, Trst 40, „Lipa“ pevsko društvo, Bazovica sabranih 604, u občinsk. uredu, Dekan, sabranih 10, Ryslavi Fran, župnik, Mume, za oprst od čestilanja 4, uprava „Obzora“, sabranih 7, Vlatić Ante, kateheta, Rieka 5, „Novi List“, Sušak 32, Monas Josip

